

24.11.2017

Konferencija „Municipal and Regional Waste Management & Prevention“ održana je u Bruxellesu 21.11.2017. i prisustvovali su joj i predstavnici hrvatskih gradova (Sonja Polonijo iz Crikvenice, Dijana Dretar – Mijač iz Križevaca, Ivan Jurešić s otoka Krka, Davor Vić iz Osijeka, Leonardo Ljubičić iz Omiša i Slavko Ivanda iz Zagreba). Radi se o stručnjacima iz komunalnih poduzeća svojih gradova.

Konferenciji su prisustvovali i delegacije drugih europskih zemalja kao npr. Grčke, Italije, Španjolske, Bugarske, Austrije... Izlaganje na konferenciji imala je i gđa. Vanya Veras kao generalni sekretar organizacije Municipal Waste Europe, g. Gunther Woll (DG Environment, Europska komisija), g. Paolo Canfora (Zajednički istraživački centar, Europska komisija) i mnogi drugi. Prezentirani su primjeri dobre prakse iz nekoliko zemalja (talijanski Treviso, austrijski Leoben, austrijski Steiermark itd.).

Osobito je naglašeno da europske direktive idu prema „Zero Waste“ principima, da se lokalno treba zbrinuti što god je to moguće, a otpad prevoziti na veće udaljenosti samo tamo gdje nema druge opcije (princip „as local as possible, as central as necessary“).

Još od 2015. odvojeno treba skupljati papir i karton, staklo, plastiku i metale. Kako tokovi otpada slijede logiku najnižeg troška, troškovi odvojenog skupljanja i reciklaže / kompostiranja moraju biti niži od troška skupljanja svih frakcija zajedno i deponiranja / spaljivanja. U državama je iz tog razloga potrebno uvesti vrlo visoke poreze na deponiranje i spaljivanje kako bi se poticalo drugačije postupanje s otpadom.

Ostatni otpad uvijek će se rješavati kroz spalionice ili slične objekte, bitno je da ga ima što manje. Ulaganja u MBO ocijenjena su kao neusklađena i neprihvatljiva, te se zahtjeva rekonstrukcija u smislu promjene tehnologije kako bi se odvojeno prikupljeni biootpad zasebno obradio. Sekundarne sirovine trebaju se odvajati na izvoru, a ne nakon što je sav otpad prikupljen u jednoj kanti.

Europa intenzivno radi na „reuse“, odnosno promjeni potrošačkog mentaliteta bacanja još vrlo upotrebljivih stvari. U domeni tzv. „socijalne ekonomije“ (zapošljavanje društveno isključenih skupina, osoba s invaliditetom i sl. na popravku i prodaji stvari koje su izuzete iz otpada) nastoji se poticati stvaranje centara za ponovnu upotrebu. Situacija u siromašnijim članicama drugačija je u smislu da u otpadu rijetko završe stvari dobre kvalitete koje se isplati popravljati, ali nešto prostora ima i u ovome dijelu, što direktno generira tzv. zelena radna mjesta.

Istraživački centar Europske komisije radi na uspostavi jedinstvenih mjerila za uspostavu i procjenu kvalitete pojedinačnih praksi gospodarenjem otpadom (BEMPs – Best Environmental Management Praxis), koja će omogućiti procjenu mjere u kojoj određena praksa racionalno postiže zacrtane ciljeve. Prvi materijali očekuju se do kraja godine. Jedan dio ovih pokazatelja dotiče se i proizvodnje otpada po glavi stanovnika (cilj je 360 kg/glavi stanovnika godišnje), odnosno 70 kg/glavi stanovnika godišnje otpada koji se šalje na zbrinjavanje u spalionice/deponira. Ukoliko se ne riješi pitanje izračuna ekvivalent stanovnika u turističkim regijama, lokalne vlasti u takvim sredinama imat će velikih problema jer turisti generiraju otpad koji se onda pripisuje stalnom stanovništvu (kao i u slučaju izračuna tzv. „poticajne naknade“ prema Uredbi u Hrvatskoj, gdje su krajevi s velikim rastom broja turista u odnosu na baznu 2015. godinu „osuđeni“ na plaćanje ove naknade jer se rast turističkih noćenja uopće ne uzima u izračun).

U okviru konferencije zagovarani su modeli naplate „plati koliko si bacio - PAYT“. Zanimljivo je naglasiti da digitalni dokaz o izvršenju usluge, te naplata prema stvarnom broju pražnjenja kante za otpad nije nešto što EU nameće kao obvezu, već je to samo jedna od mogućnosti. Primjerice, sustav grada Ljubljane u kojima svaki korisnik ima svoju kantu a plaća prema broju pretpostavljenih odvoza (znači plaća se svaki prolaz kamiona komunalnog društva bez obzira da li je kanta za otpad faktički pražnjena) smatra se sukladnim PAYT sustavu.

Istaknuta je i potreba za uspostavom mreže savjetnika o otpadu koji su kadri savjetovati građane o lokalnom načinu razvrstavanja i sakupljanja otpada, s obzirom da poznaju lokalne prilike kadri su identificirati mogućnosti preveniranja nastanka otpada, posjećuju građane u domovima / na poslu / u školama, održavaju radionice na

temu tokova otpada i fokusiraju se na problematične frakcije koje se može lokalno rješavati (otpadna hrana, glomazni otpad itd.).

Lokalne vlasti imaju pravo i obvezu regulirati skupljanje otpada i njegovu obradu na način da najpovoljnije moguće riješe svoje lokalne probleme, ali u skladu s temeljnim standardima EU. Pri tome istovremeno ulažu u infrastrukturu potrebnu za skupljanje i obradu otpada (kante, kamioni, reciklažna dvorišta, sortirnice, kompostane...), te u edukaciju građana (web aplikacije, pisane publikacije, edukacije o praktičnom razvrstavanju otpada za sve građane). Istovremeno ulažu u sebe i vlastite kapacitete postizanja i održavanja komunalnog reda (komunalno redarstvo kao temelj). Ovi principi važe za cijelu Europu, pa i Hrvatsku. Novac potreban za gradnju infrastrukture i ostale skupe zahvate moguće je dobiti iz strukturnih fondova, ali gradovi moraju izraditi preduvjete za projekte (novi plan gospodarenja otpadom usklađen sa državnim koji je donesen početkom 2017. godine, racionalni i dobro obrazloženi projekti, riješena imovinsko-pravna pitanja itd.).

U roku od 3 mjeseca od stupanja Uredbe na snagu naše JLS moraju donijeti Odluke o gospodarenju komunalnim otpadom, prilagoditi Odluke o komunalnom redu u domeni otpada novim propisima, te uskladiti poslovanje svojih komunalnih društava. Za veliki broj JLS radi se o gradnji potpuno novog sustava gospodarenja otpadom bitno različitog od do sada postojećeg.

Udruga gradova u RH već nekoliko godina održava edukacije za gradove (profesionalce, vijećnike, zainteresiranu javnost) i komunalna društva u kojima se na jednostavan način objašnjava zakonodavni okvir i mogućnosti financiranja, potiče se gradove i komunalna društva na aktivno promišljanje o tome kako bi mogli riješiti svoje postojeće komunalne probleme i formirati efikasan sustav. Pokazuju se i primjeri dobre prakse kojih u Hrvatskoj ima, kako bi se – ukoliko je primjenjivo i korisno – slično moglo primijeniti u svakoj pojedinoj JLS. Dakle, edukacije su osmišljene slično kao i ova Konferencija na europskom nivou.

Na primjeru samog Bruxellesa i njihove prakse može se ustanoviti slijedeće:

1. Primarna selekcija otpada u domovima korisnika je imperativ.
2. U različitim kvartovima (ovisno o mogućnosti postavljanja individualnih kanti, širini trotoara i slično) postoje sustavi zasnovani na zajedničkim kontejnerima, pojedinačnim kantama pojedinih korisnika ili namjenskim vrećama za pojedine frakcije otpada). **Bitno je da korisnici disciplinirano odvajaju otpad i pridržavaju se rasporeda odvoza** koga su dobili od komunalnog poduzeća. Fotografija s velikom hrpom crvenih, plavih i drugih vreća možda na prvi pogled djeluje šokantno, ali se radi o izdvojenom otpadu koji je kvalitetno posortiran kod kuće i odložen na trotoar gdje čega odvoz prema rasporedu. Drugim riječima, ne radi se o komunalnome neredu. Van termina odvoza na trotoaru nema ništa, ni kante ni vreće! Gradski oci procijenili su da bi stalno postavljeni kontejneri na takvim lokacijama svojom širinom otežali pješački promet, te samo nagrdili sliku lijepih starih zgrada, od kojih su gotovo sve višestambene.

3. Za čišćenje i održavanje trotoara (javne površine) zadužene su stambene zgrade pod prijetnjom kazne. Isto se odnosi i na nepridržavanje rasporeda odvoza pojedinih frakcija otpada odnosno punkta za prikupljanje vreća koji je propisan. Ovo nisu obične vreće, nego „prepaid vreće“ s oznakom davatelja

usluge koje korisnik kupuje na određenim mjestima i kroz njihovu cijenu plaća javnu usluge. Za usporedbu (kod nas takve vreće za miješani komunalni otpad imaju sredine kao Crikvenica, Čakovec i sl.) naša država takve vreće ne prepoznaje u smislu izvršenja javne usluge skupljanja miješanog komunalnog otpada, pa ih ne oporezuje sniženom stopom 13% kao javnu uslugu, već s 25% kao trgovačku robu. Ovo u neravnopravan položaj dovodi korisnike koji ne koriste kantu, već vreće, jer za jednaku uslugu plaćaju više.

4. Komunalni redari imaju ovlasti kao policija, ponekad i veće. Na terenu su 7 dana u tjednu, 24 sata dnevno. Kazne idu i do 62.500 EUR, a kažnjava se: iznošenje otpada iz kuće protivno rasporedu odvoza, nesortiranje otpada ili korištenje neodgovarajućih vreća, bacanje sitnog otpada (papirići, opušci...), fekalije kućnih ljubimaca te uriniranje i slično po cesti, grafiti itd.